

Tekst: Jos Cortenraad
Fotografie: Sacha Ruland

Maastrichts onderzoeksinstituut ROA brengt Europees hoger onderwijs in kaart

Frank Cörvers: Gebruik Engels leidt tot mobiliteit en internationalisering

De Europese universiteiten hebben nog altijd een straatlengte achterstand op de Amerikaanse als het gaat om promoties en publicaties in toonaangevende wetenschappelijke tijdschriften. Maar de inhaalrace is ingezet, zegt alumnus Frank Cörvers van het Maastrichtse Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA). “De overgang naar het bachelor/master-systeem zorgt voor mobiliteit en internationalisering binnen Europa. Een keuze voor het buitenland is niet meer automatisch een keuze voor de VS. Sterker nog, steeds meer Amerikanen steken de oceaan over om hier te studeren en te promoveren. Nederland en zeker Maastricht doen het met het aantrekken van buitenlanders uitstekend.”

Afgelopen najaar discussieerden twintig topeconomen in Woodstock, Vermont, over de toekomst van het Amerikaanse universitaire onderwijs. Wat te doen aan de teruglopende instroom van studenten uit andere werelddelen? Hoe het weglekken van kennis richting Zuid-Korea, India, China, Japan en Europa te stoppen? Het ROA tekende met de presentatie van een diepgravend onderzoek voor de Europese inbreng op de driedaagse workshop, georganiseerd door het prestigieuze National Bureau of Economic Research (NBER). Waarmee eens te meer werd aangetoond dat de Universiteit Maastricht internationaal gezien heel serieus wordt genomen.

“Een eervolle opdracht, dat zeker,” zegt Cörvers, hoofd van de afdeling Arbeids-

marktdynamiek van het ROA. “Ons is gevraagd de ontwikkelingen in het Europese hoger onderwijs en onderzoek in kaart te brengen. Nu is dat niet zo vreemd want we hebben veel ervaring met het verzamelen van gegevens op het vlak van arbeidsmarkt en onderwijs. We publiceren bijvoorbeeld al jaren nationale en Europese monitors van de arbeidsmarkt. Lex Borghans, hoogleraar Arbeidseconomie en sociaal beleid aan de Faculty of Economics & Business Administration en ook verbonden aan het ROA, had de contacten in de VS en vroeg mij om het onderzoek samen te doen. Met onder andere beschikbare data van de universiteitsbibliotheek hebben we een overzicht gemaakt van alle proefschriften die in Nederland vanaf 1674 zijn gepubliceerd. Ook voor andere landen hebben we gekeken

naar onder andere de taal waarin proefschriften en artikelen in wetenschappelijke tijdschriften gedurende de laatste eeuwen geschreven zijn.”

Engelse taal

Meest opvallende conclusie tijdens de conferentie was dat de VS terrein verliezen ten opzichte van de grote concurrenten in Azië en Europa. “Grofweg sinds de jaren negentig,” aldus Cörvers. “Dat heeft alles te maken met de harmonisering van het Europese continentale onderwijs en onderzoek en het daaraan gerelateerde toenemende gebruik van de Engelse taal. Daardoor zijn de studie- en onderzoeksmogelijkheden op het eigen continent sterk toegenomen. De taalbarrière is lager geworden en daardoor de mobiliteit groter.

Nederland is er als een van de eerste landen mee begonnen, in het onderwijs en in wetenschappelijke publicaties. Van oorsprong was Latijn de meest gebruikte internationale taal in het wetenschappelijk onderzoek. Later werd dat de nationale taal en ook Frans en Duits. Door over te stappen op Engels zijn onze universiteiten plotseling ook interessant voor mensen uit andere landen in Europa. De trek van studenten naar de VS lijkt wat af te zwakken.”

“Een eervolle opdracht, dat zeker.”

Bachelor/master

Sinds de eeuwwisseling zet de dalende migratie naar de VS zich versterkt door, vanwege de terroristische aanslagen van 11 september 2001, maar vooral door de ‘veramerikanisering’ van het Europese onderwijs. “Het effect van 9/11 is niet zo makkelijk meetbaar. Het heeft zeker mensen afgeschrikt en bovendien zijn de eisen om de VS binnen te komen aangescherpt. Wij denken echter dat de omschakeling naar het bachelor/master-systeem (BAMA) een belangrijke invloed heeft, evenals het opzetten van aio-opleidingen vlak na of zelfs in combinatie met een masteropleiding. Tijdens de Bologna-conferentie in 1999 hebben 46 Europese landen afgesproken om tot één stelsel te komen met een uniform punten- en waarderingssysteem. Die verandering is relatief snel doorgevoerd. De BAMA is nu bijna overal in de Europese Unie een feit.

Universiteiten zijn transparanter, worden beoordeeld en meer en meer met elkaar vergeleken. Net als in de VS eigenlijk. Studenten en onderzoekers krijgen zo een breed scala aan mogelijkheden voorgeschoteld. Dat bevordert de internationalisering en mobiliteit binnen Europa. Kijk naar Maastricht waar de economische faculteit meer dan de helft studenten uit het buitenland trekt. Vooral Duitsers, maar

ook mensen uit alle Europese landen, uit Afrika, Amerika en Azië.”
“De kleine landen en Scandinavië liggen voor met het gebruik van het Engels als de *lingua franca* op hun universiteiten. In grote landen als Duitsland, Spanje en Italië zie je nu pas de internationalisering en mobiliteit goed op gang komen. Frankrijk houdt nog steeds sterk vast aan zijn eigen taal in publicaties. Dat ene, uniforme Europese systeem voor wetenschappelijk onderwijs groeit dus nog verder uit. De vrees van de VS is goed voor te stellen.”

Amerikaans model

Europa heeft dus definitief gekozen voor het Amerikaanse model, maar dat wil niet zeggen dat de vergelijking helemaal op gaat. Er zijn en blijven wel degelijk grote verschillen, zegt Cörvers. “In de VS is de kwaliteit van universiteiten heel wisselend. Van de absolute top tot en met pover. In Nederland wordt gestreefd naar een min of meer gelijk niveau. Althans in de bachelor-fase. Die is in wezen voorbereidend en nog niet sterk verbonden aan wetenschappelijk onderzoek. Wat we nu heel duidelijk zien is een profilering met masterstudies en onderzoeksfaciliteiten. In navolging van Amerika zal het hier ook steeds minder voor de hand liggen om de master automatisch te volgen aan de universiteit waar je ook je bachelor gedaan hebt. Studenten gaan zoeken naar de meest interessante opties. Dat wakkert de concurrentie tussen universiteiten aan. Op nationaal en Europees niveau. Natuurlijk, dat levert kansen op maar tegelijk ook bedreigingen. Een universiteit is immers financieel afhankelijk van het aantal afstudeerders. De masteropleidingen zijn in dat kader een belangrijke inkomstenbron. Ik voorzie specialisaties bij universiteiten. Maastricht bijvoorbeeld profileert zich internationaal nu al heel sterk met economics. Keerzijde van die internationalisering is dat onderzoek erg op het buitenland gericht raakt. Alleen door in internationale bladen te publiceren tel je mee in rankings.”

Research & Development

De vraag of de VS hun voorsprong definitief aan het verspelen zijn, bleef tijdens de workshop in Woodstock onbeantwoord. Het ROA waagt zich niet aan harde voorspellingen. “De financiële crisis raakt de VS hard. De vraag is of er voldoende geld blijft om het onderwijs en onderzoek te stimuleren. Wat dat betreft hoeven we ons overigens in Europa niet op de borst te kloppen. Er is veel minder geld beschikbaar voor research en development (R&D) dan in de VS. Nederland komt op een schamele 1,7 procent van het nationaal inkomen, Europees gezien een middenmoter. Het is amper de helft van het percentage waarnaar we streven volgens de destijds in Lissabon gemaakte afspraken. Toen is vastgelegd dat Europa in 2010 leidend moest zijn in innovatie. Nou, daar zitten we nog ver vanaf. Als Europa echt de top wil halen en innovatief wil zijn, dan moeten de uitgaven voor R&D, met hierin de budgetten voor wetenschappelijk onderzoek, omhoog. Amerika is ons op dit gebied ver voor. Bovendien zien de universiteiten daar de bedreigingen onder ogen. Ze zijn zeer geïnteresseerd in de wijze waarop wij ons mastersysteem inrichten. Zij zullen zeker de competitie aangaan.”

Frank Cörvers

studeerde algemene economie aan de Universiteit Maastricht, inclusief een semester in Duitsland aan de Universiteit van Hannover. Na zijn afstuderen werkte Cörvers bij de UM als docent, promoveerde bij het ROA, verkaste voor een aantal jaren naar het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om vervolgens in 2000 weer terug te keren bij het ROA. Daar is hij nu afdelingshoofd Arbeidsmarktdynamiek en lid van het managementteam. “ROA is onderdeel van de UM, maar we functioneren als een bedrijf dat zijn eigen broek moet ophouden. We doen contractonderzoek voor overheden en bedrijven. Daarnaast werken we veel samen met de verschillende departementen binnen de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde. We geven onderwijs aan de faculteit, leiden aio’s op en trekken post doc onderzoekers aan. Die diversiteit en bedrijfsmatige benadering spreken me erg aan, evenals de combinatie van wetenschappelijk en maatschappelijk relevant onderzoek.” Bij ROA werken momenteel 35 mensen.

Samenwerking

Met de veranderde onderwijsstructuur is Europa dus wel op de goede weg. “Jawel,” knikt Frank Cörvers. “Maar er is nog een lange weg te gaan. In diverse wetenschappen is het Engels nog lang geen voertaal. Uit het ROA-onderzoek blijkt dat vooral de bètawetenschappen, geneeskunde en economie de stap naar het Engels gezet hebben. In cultuur, recht en sociale wetenschappen is nog steeds de eigen landstaal veelal leidend. “In Frankrijk gaan de ontwikkelingen langzaam. Dat is jammer, want daar werken geweldig goede wetenschappers. Die publiceren echter in het Frans en worden dus steeds minder gelezen. Publicaties tellen in de rankings alleen mee als ze in internationaal erkende tijdschriften gepubliceerd zijn. Zo blijft veel kennis in Frankrijk hangen. Echt, een uniforme taal helpt de wetenschap vooruit. Uiteindelijk gaat het er toch om dat er relevant onderzoek gedaan wordt waar de hele wereld van profiteert. We hoeven niet in bedreigingen te denken. Samenwerking, kennis uitwisselen; dáár gaat het om.”